

עד לבחירות ואז לשוב באורח סתומי. בי. ג'י. כבר החל במסע הבחירות שלו.

מפלגות

האקטיביזם

(ראה שער)

למראית עין היה הכל בסדר. ממשלת ישראל עסקה בעבודתה הרגילה, בהאר"מוניה יחסית. בניגוד לדוד בן-גוריון, שהתפרצותיו הבלתי-צפויות עוררו מפעם לפעם סערות, נהג משה שרת, כיושב-ראש ההנהלה של חברה מסחרית מסודרת. ממשלת ישראל היתה מאוחדת ומלוכדת יד כמה הממשלה קואליציונית יכולה להיות מאוחדת.

אולם היתה זאת רק חזית הבית. בתוכו לא היתה זכר להארמוניה אישית ולאחדות-דעות. בני צמרת המדינה ידעו: החל מאבק גדול על השלטון במדינה. הוא לא היה מאבק בין מפלגות, אלא מאבק בתוך המפלגות — ובראש ובראשונה מאבק בתוך מפא"י. האיש שעמד בראש מאבק זה נגד ראש-הממשלה היה גבר יפה-תוארו, בעל נעים שחומות צעירות ושערות לבנות.

עוד לפני חצי שנה לא חשב איש ברצינות על האפשרות כי פנחס לבון (פינייה) בטי ירדיו) הוא מועמד לראשות הממשלה. רמו בכיוון זה מצד דוד בן-גוריון בשעת התפטרותו נתקל באוונטיים אטומות. אפילו בן-גוריון עצמו, בנסותו לסכל את מועמדו דתו של יריבו משה שרת, נאלץ להשליך את יתרו על לוי אשכול — אדם נייטרלי-הרוח למדי מהקשפותיו הפוליטיות.

מאז קפץ פנחס לבון קפיצה עצומה קדימה. הוא עורר רחוק מלסכן ממש את מעמדו של משה שרת. אולם הוא הפך יריב רציני, גלוי ומסוכן.

מנהיג האופוזיציה. בשבוע האחרון נקט משה שרת ביוזמה חריפה, תבע במפ"י כי שרת-הבטחון שלו יפסיק להשמיץ הצהרות הנוגדות את המדיניות המוחלטת של הממשלה. לבון עצמו לא הסתיר ככלל את הפרת המרות, סיפר למאזיניו בבית אחד כי דבריו בכנס קודם היו צודקים — ומגודרים לדעת הממשלה.

היה זה אולי פרוכס כי השר השני בחשיבותו בממשלה, נושא תיק-הבטחון החיוני, הוא מנהיג האופוזיציה. אולם לא היה פרוכס גדול יותר מעצם המצב במדינה, בה אין כלל שלטון ואופוזיציה מוגדרים.

המחלוקת האמיתית עוברת בכל מפלגה. היא נובעת לשאלת השאלות של המדינה: המנהיג כלפי הרעבים. אין זו מחלוקת רעיונית — מלבד השמאל הקיצוני, היחיד השולל את המשטר הציוני כולו, מאוחדות כל המפלגות באמונה שלא יתכן שלום עם הערבים בדור זה, וכי ישראל תישאר כמעט לעולם-ועד מובצר מנותק, שנואה על שכניו תיה ומוכנה להתקפתן. אולם בתחום תפיסה כללית זו ישנם שני מחנות יריבים.

הקו של הרוב, המתגשם בדמותו של משה שרת, מושתת על ההנחה כי אין בכוחה של ישראל לשנות את המצב הקיים, וכי עליה להתפסק בהתנוונות ליד הגבול ובתמרוניה דיפלומטיים בירה הבינלאומית. הקו של המיעוט, המיוצג בפועל על-ידי פנחס לבון, מאמין כי על ישראל לנקוט בקו "אקטיביסטי" כדי לשנות את מצב המדינה בפעולה יזומה.

האל ונביאו. המחנה של שרת כולל את כל חברי הממשלה, מלבד לבון ויוסף סרלין, את הרוב המוחלט במפא"י ובצ"כ, את הרוב במפ"ם, את המפלגה הפרוגרסבית והסיעות הדתיות. הוא שולט במגוון מפא"י, במסודותיה הכלכליים האדירים, ובבטאינה העיקרית דבר.

המחנה האקטיביסטי משתרע מתנועת החרות, דרך סיעה קטנה בקרב הצ"כ, עד למעוז המפ"ם, בהנהגת יצחק סבגין, יגאל אלון וישראל גלילי. יש לו אחיות מה במפא"י, בבטאונה הרשמי העלוב הודו. הוא חוסה תחת צל המיתוס הבנ-גוריוני ונשען על ראשי הנוער המאורגן בשירת המדינה.

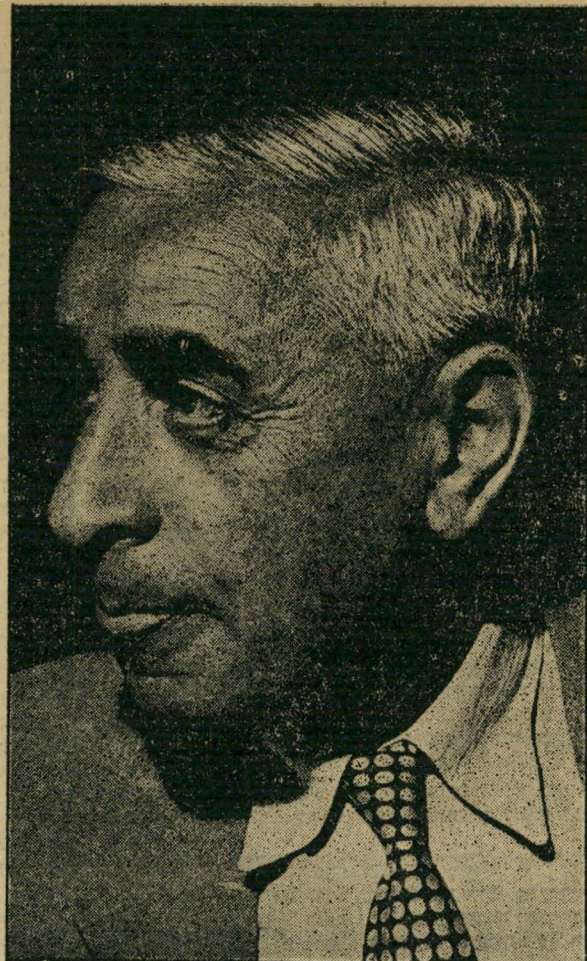
המעוט סבור כי משה שרת הוא אסון למדינה. על אף ניגודים אישיים חריפים במחנה מגוון וססגוני זה, הרי סיסמתו המעשית היא, כיוני 1954: "אין אלוהים מלבד בי. ג'י. ופנחס לבון הוא נביאו".

על תכנית המים האמריקאית.

שרת

— על לשון

לבון

— לשון נופל

אלא מן הרגש התה-הכרתי, פרי חינוך הילדות, שכל התקרבות בין היהודים לעמים אחרים היא בגידה לאומית, התבוללות, הדרך לשדמי.

היתה זאת השקפת-העולם שעורה ליהודים דים להחזיק מעמד בגיטו. היא לא נולדה במדינה ריבונית.

פרחח בן 15. ההתפעלות המשפחתית מן הנער המבריק לא היתה חסרת-יסוד. פנחס הצעיר, שלמד אצל מורים פרטיים ונסע רק פעם בשנה לעיר-המחוז טרנופול כדי לעמוד בבחינות, הצטיין בתפיסה מוז-הירה, מצא די זמן כדי לעסוק בפעולות תנועת-הנוער השומר.

הוא הצטיין פחות בקבלת מרות. כש נכנס ללימודים סדירים בגימנסיה הפולנית לשם קבלת תעודת-בגרות, עבר על איסור מפורש שבא למנוע את השימוש בכל לשון אחרת מלבד שפת-המדינה. כשנתפס על-ידי המורה לספרות פולנית משוחח באדיש אולם במסדרון, היה צפוי לו גירוש מידי אולם המורה חס על תלמידו המצטיין, שוכח בתום השנה לתהילה מיוחדת, משגשג חיבורו על ספרות פולין למיניסטריון ה-חינוך כיצירת-מופת. כיום אין לבון מוציא מפיו את הגה אחד בפולנית.

לפני כן קרה מקרה שעשה רושם עמוק במשפחה, הטביע את חותמו על אוסיו של לבון לצנח. בשנת 1921 נערכו הבחירות האזוריות לטיים, הפרלמנט הפולני. עקב החרמת הבחירות על-ידי המעוט ה-אוקראיני הגדול, יכלו גם מפלגות יהודיות קטנות לקחת ליצוג גדול בבית-הנבחרים. ריכזו את כל מאמציהן במערכת. לעיר קופצי'צנצה בא אחד התותחים הגדולים של פועלי ציון שחאקי, הסיעה שדגלה בתורת מארכס. אנשי הפועל-הצעיר, הסיעה האנטי-מארכסיסטית, לא ידעה את מי להעמיד נגדו בויכוח בבית-הכנסת. מחוסר ברירה בחרו בתלמד בן ה-17.

היה זה קרב של דויד וגוליית. אחרי שהמנהיג הקשיש חצב אש ולהבות, קם נגדו הנער, שנראה כפרחח בן 15, סתר לחלוטין את כל דבריו. הקהל פרץ בתרועת ההלהבות, הוציא את הצעיר מבית-הכנסת על כתפיו.

מהרגלי. מאז מכור פנחס לבון ל-אמנות הפולמוק, כשם שמכור אדם לביסק או לסמים משכרים. יתכן ואין אדם בורה הציבורית-הישראלית המסוגל להתמודד עבו כספורט זה, ולבון יודע זאת היטב. בכך

אמו, הנריאה-אלטה, שמתה בהיותו בן 14, היתה אשת עסקים מעשית, ניהלה את עסקי המשפחה והוריש להנה הגיון חותך. הגיון קיצוני הכפוף לאמונה חסי-דית שאין מקורה בעולם ההגיון — זהו עיקר אוסיו של לבון, לפחות בעיני ירדיו.

תכונה אופיינית בולטת אחרת הנה אף היא פרי ילדותו. פנחס לבון הוא הצעיר בין חמשה אחים ואחיות. ילד-הפלא המ-פונק של המשפחה משחר געוריו. מכאן בטחונו העצמי העצום, המגיע לממדים של יהירות מרגיזה ביחסי-אדם ובהוסעות פומ-ביות, תכונה שרכשה לו אויבים בלתי-ספורים.

לידה יוצאת-דופן. כל דבר בפנחס מרגע לידתו ממש, היה בלתי-רגיל ויוצא דופן. מכיוון שנולד ביום הראשון של חודש אב, לפני 50 שנה, חלה ברית-המילה בעשרת הימים בהם אין יהודים דתיים אוכלים בשר, לאות אבל על חורבן בית-המקדש. אולם לפי המסורת מותר להפר כלל זה בשעת ברית-מילה — והופעת האח הצעיר סיפקה למשפחה כולה סיבה רצויה לחשוט טרה שלמה ולאכלה בתיאבון.

אנשים הנוטים להתעלם מהשפעתה העי-צומה של הדת היהודית על מדינת-ישראל כיום, ימצאו בחייו של לבון את ההוכחה החותכת לטעותם. פנחס לבון אינו, לא היה מימיו, דתי אדוק. אולם השקפת-עולמו עוצבה על-ידי אמונת מולדתו האנליציטית, קופצי'צנצה, ואחר-כך בלבוב. שם התבגרה נפשו בדוסיסים המסורתיים המקובלים, כשם שעוצבה נפשו של דוד בן-גוריון בחדר של פלונסק: על-ידי השקפה שראתה ביהדות עם עולם, עם נבחר אשר תהום פעורה בינו ובין כל העמים הגויים.

לבון ראה את הערכי הראשון בחייו כשהיה בן 25. הוא הודה בגלוי-לב גמור, לפני חודש, כי הוא מתנגד לכל השתלבות ישראלית במרחב, מפני שתגרום לערבי-זרחה — להתקרבות תרבותית שתשהה את רוח העם היהודי. בתשובו האחרון אין גישתם של בן-גוריון ולבון לבעיות המדינה נובעת משקולים פוליטיים צוננים.

* הבכור היג, מנהל חברת השיכון ההס-תדרותית; צבי, מנהל חברת שיכון פר-סיה, האחות שיינדל, הנשואה באמריקה; האחות חווה, אשתו של פקיד המשביר-המרכזי ולשעבר מנהלת בן-שמן.

ריב הבעי ואשתו. למנהיגי שני הפלגים האקטיביסטיים הקיצוניים, יגאל אלון ומנחם בגין, היה זה בלי ספק מזור להכיר בעובדה זו, כי בשלב המכריע של המאבק להקמת המדינה היה פנחס לבון אחד הדוברים העיקריים בעד ההבלגה, נגד המאבק בכל צורותיו. לא רק אנשי אצ"ל והפלמ"ח ראו בו ממשול מרגיז, אלא גם דוד בן-גוריון, שפסח על שני הסעיפים, לעג לא פעם ללבון הצעיר. איש אמונם של וייצגן-שפרינצק שרת-קפלי, מתנגדי המאבק המושבעים.

כיצד הפך לבון תוך עשר שנים את עורו? התשובות על שאלה זו שונות כשם ששונות הדעות על האיש עצמו. שונאו הרבים, הסבורים כי הוא מיקיאחלי ציני חסר כל עקרונות, מאמינים כי הס-תובב עם הרוח. החליט לרכב על הסוס האקטיביסטי מפני שקיווה לצנח בעזרתו על מתחרהו העיקרי, שרת. ירדיו, המעטים יותר, רואים את הגורם בהגיון הבריאי של אדם המורה בטעותו.

לפי דעה זו התנגד לבון למאבק מתוך דאגתו העמוקה למפעל ההתישבות, ואמו-נתו כי המאבק עם הבריטים יהרוס את המשקים. הוא לא האמין כי אפשר לגרש את האנגלים מן הארץ, ראה במלחמה נגד משחק-סוקר מסוכן בשלום האומה.

אפשר לומר כי הוא ראה את היחסים בין הישוב והאנגלים כיחסיים בין בעל ואשה שהסתכסכו, סיכם אחד מאוהדיו המושבעים את עמדת לבון או. הווג לא יכול להיפרד בגלל הילדים. לכן היה צריך למצוא דרך כל שהיא לחיות בצחצח. פינייה דגל בפשדה כזאת.

אולם משנוכח לבון לדעת כי הריאליזם שלו לא היה ריאלי, וכי האנגלים השתלתי, החליט שלא לחזור על השגיאה שנית. הוא עבר לקו הקיצוני ההפוך, לזעזע עתה בגלוי, מעל במת הכנסת, לפעולתו הדיס-לומטית של שרת.

ירד-הפלא. שתי הדעות הנוגדות על תכונותיו של לבון נובעות משתי תכונות נוגדות באופיו. הוא ירש אותן מהוריו.

אביו אברהם-יוסף, שמת לפני עשרים שנה משבץ-הלב בשעה שהתרחץ במקוה תל-אביב, היה חכם יהודי, נצר משפחת חסידים, הוריש לבנו את היסוד האירצי-יוגלי, שהתחיים רגילים לקראו לו "חזון".

* ששמו היה אז לוביאניקר.